

Onvoldoende of Zeer Zwak

WAAROM HET VERSCHIL ERTOE DOET

'Wat is nou slechter, Onvoldoende of Zeer zwak?' 'Kun je in het voortgezet onderwijs eigenlijk ook Zeer zwak worden?' 'Dit is echt een zeer zwakke school! Er zijn hier zo veel zorgleerlingen.' Het zijn vragen of opmerkingen die ik vaker hoor dan je zou denken.

En eerlijk is eerlijk: het toezichtstelsel is niet altijd eenvoudig te doorgronden. Toch is het cruciaal dat schoolleiders precies weten wat de oordelen betekenen. Niet omdat het om labels gaat, maar omdat die oordelen iets zeggen over hoe het gaat met de essentie van het onderwijs: de kwaliteit van lesgeven, het leren van leerlingen en de veiligheid in de school.

Het verschil tussen 'Onvoldoende' en 'Zeer zwak' is geen nuanceverschil. Het is het verschil tussen een waarschuwingslampje en een alarmbel.

Wat de Inspectie eigenlijk beoordeelt

Achter ieder oordeel gaat een eenvoudig maar scherp kader schuil, gebaseerd op onderwijs-wetgeving. De Inspectie kijkt naar drie kernvragen:

- krijgen leerlingen goed les,
- voelen ze zich veilig
- en leren ze voldoende?

Die vragen zijn uitgewerkt in standaarden voor de gebieden Onderwijsproces, Veiligheid en Onderwijsresultaten.

Daar komt één element nog bovenop: of een school weet wat haar kwaliteit is, en of ze in staat is om bij te sturen wanneer dat nodig is. Dat gaat over sturing, kwaliteitszorg en ambitie, het fundament onder duurzaam goed onderwijs. De beoordeling op deze standaarden vormt samen het eindoordeel op school- of afdelingsniveau; Zeer zwak, Onvoldoende en Voldoende.

Leonie van de Kant | oud-inspecteur VO

HET OORDEEL DOET MEESTAL GEEN RECHT AAN HOE HARD HET SCHOOLTEAM WERKT

Wanneer wordt een school Onvoldoende?

Een school krijgt het eindoordeel Onvoldoende wanneer één van de standaarden Resultaten, Zicht op ontwikkeling en begeleiding, Pedagogisch-didactisch handelen of Veiligheid Onvoldoende is. Of twee van de standaarden in de gebieden Onderwijsproces en/of Veiligheid en schoolklimaat.

Het oordeel Onvoldoende is daarmee vooral een signaal: hier moet echt iets gebeuren. Het vraagt om scherpere, analyse en gerichte actie.

Wanneer wordt een school Zeer zwak?

Zeer zwak is een ander verhaal. Dat oordeel komt niet uit de lucht vallen; het is het resultaat van structurele én langdurige tekortkomingen. Het moment waarop een school Zeer zwak wordt, is het moment waarop zowel de onderwijsresultaten (in het PO kijken we dan naar de resultaten van de doorstroomtoets over 3 jaar en in het VO naar de vier indicatoren voor onderwijsresultaten) als cruciale onderdelen van het onderwijs onvoldoende zijn, en dat al langere tijd. De combinatie van lage resultaten en onvoldoende onderwijskwaliteit maakt dat het fundament ontbreekt waarop leerlingen kunnen groeien.

Daarom is Zeer zwak geen zwaarder woord voor Onvoldoende, maar een wezenlijk ander signaal: dit raakt aan de kern van wat een school moet bieden. Het bestuur is bij het oordeel Zeer zwak dan ook verplicht de ouders hierover te informeren.

Het (herstel)onderzoek: inspanning alleen is niet genoeg

In gesprekken met schoolleiders merk ik dat er soms een misvatting leeft: dat de inspectie tijdens het herstelonderzoek vooral kijkt naar de inspanning. "Als we maar hard gewerkt hebben, dan zien ze dat toch wel?"

Maar zo werkt het niet.

Er zijn Onvoldoende scholen die zichtbaar hun uiterste best deden, teams die alles op alles zetten, maar waar de resultaten drie jaar lang onder de norm zaten bij het herstelonderzoek en het oordeel niet Voldoende, maar juist Zeer zwak werd.

De Inspectie kijkt namelijk niet alleen naar wát je hebt gedaan, maar naar wát het heeft opgeleverd. Naar het onderwijsleerproces. Naar de kwaliteit van lessen. Naar hoe leerlingen worden begeleid. Naar de resultaten. En naar de sturing op kwaliteit: weet de school waar ze staat, begrijpt ze waarom, en stuurt ze daar effectief op bij?

Inspanning vertelt iets over betrokkenheid. Resultaat vertelt iets over kwaliteit.

Hoe voorkom je dat het zover komt?

Het begint met kennis van toezicht en van onderwijskwaliteit. Wie de spelregels kent, kan bewuster sturen.

Maar kennis alleen is niet genoeg. Scholen die structureel verbeteren, kijken voortdurend naar zichzelf: naar trends in hun data, naar hoe lessen eruit zien, naar verschillen tussen groepen leerlingen en naar de mate waarin hun eigen handelen bijdraagt aan groei of stagnatie. Ze analyseren niet alleen wat leerlingen laten zien, maar ook wat leraren laten zien. Ze brengen de kwaliteit van lessen systematisch in kaart. Ze bouwen aan een cultuur waarin feedback normaal is, en waarin het analyseren van het onderwijsproces niet voelt als controle, maar als vakmanschap. En ze kiezen bewust voor interventies die werken, zoals samenwerking in leerteams, gerichte professionalisering of methodieken als Lesson Study, niet incidenteel, maar als onderdeel van een doordacht kwaliteitsbeleid. Dat geheel vormt een school die niet wacht tot de Inspectie langskomt. Maar die zelf dagelijks weet waar ze staat.